

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vattendirektivet i Sverige - incitament, restriktioner och flexibilitet

Lena Gipperth

Juridiska institutionen

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Syftet idag:

- Kort beskrivning av direktivets angreppssätt
- Direktivets inverkan på svenska aktörer
 - miljömålen
 - ÅP
 - förvaltningsprocessen
- Några slutsatser

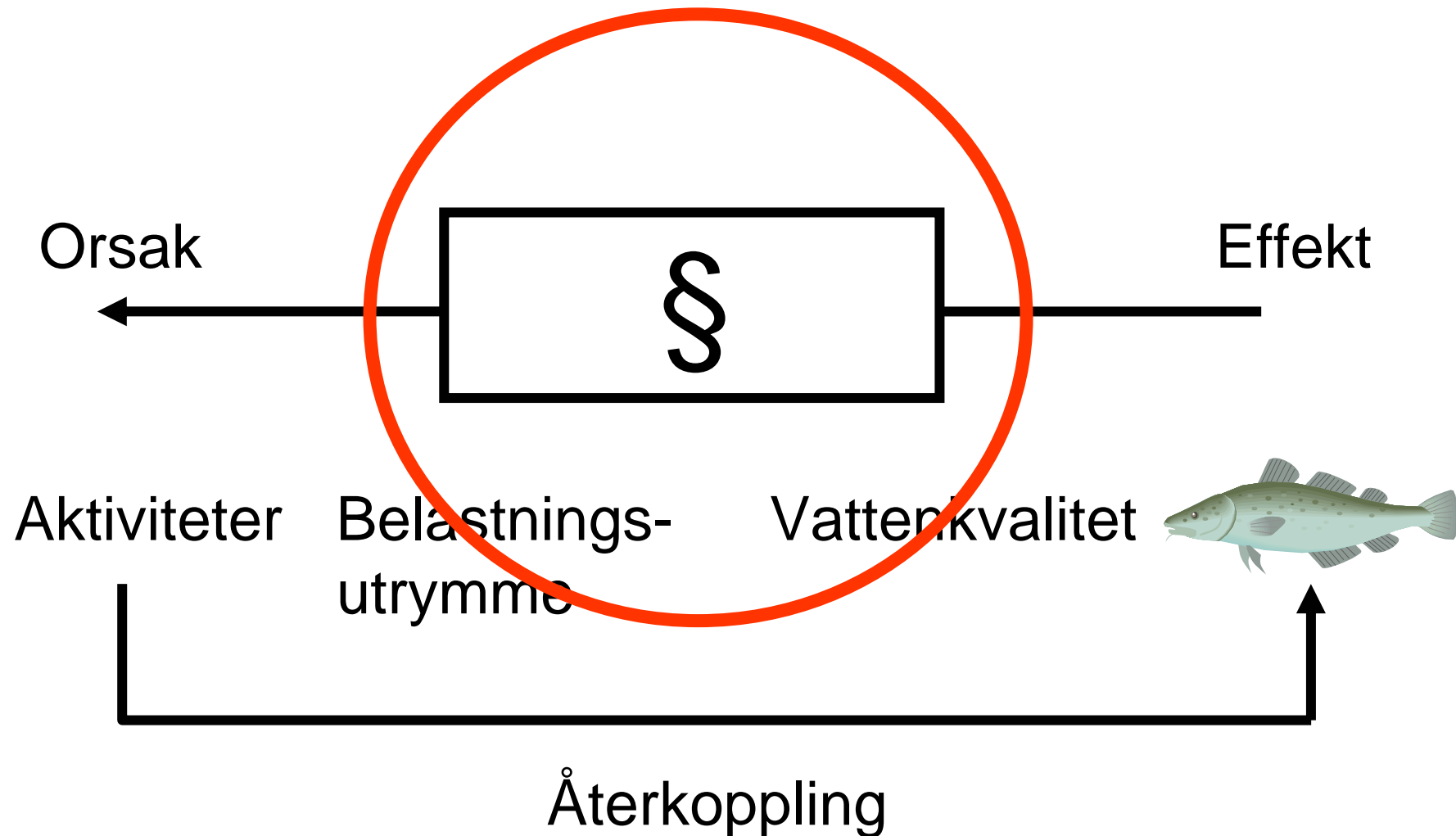
Viktiga utgångspunkter i direktivet

Reaktörsrelaterat – (ekosystemansats)

- Avrinningsområdesvis förvaltning
- Kombinerat tillvägagångssätt
- Ställer krav på en adaptiv miljömålsplanering

Rättslig operationalisering

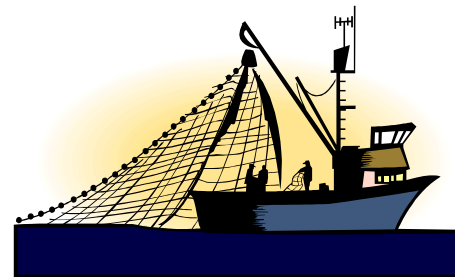

Begränsande faktorer för en hållbar utveckling

Uttag av fisk

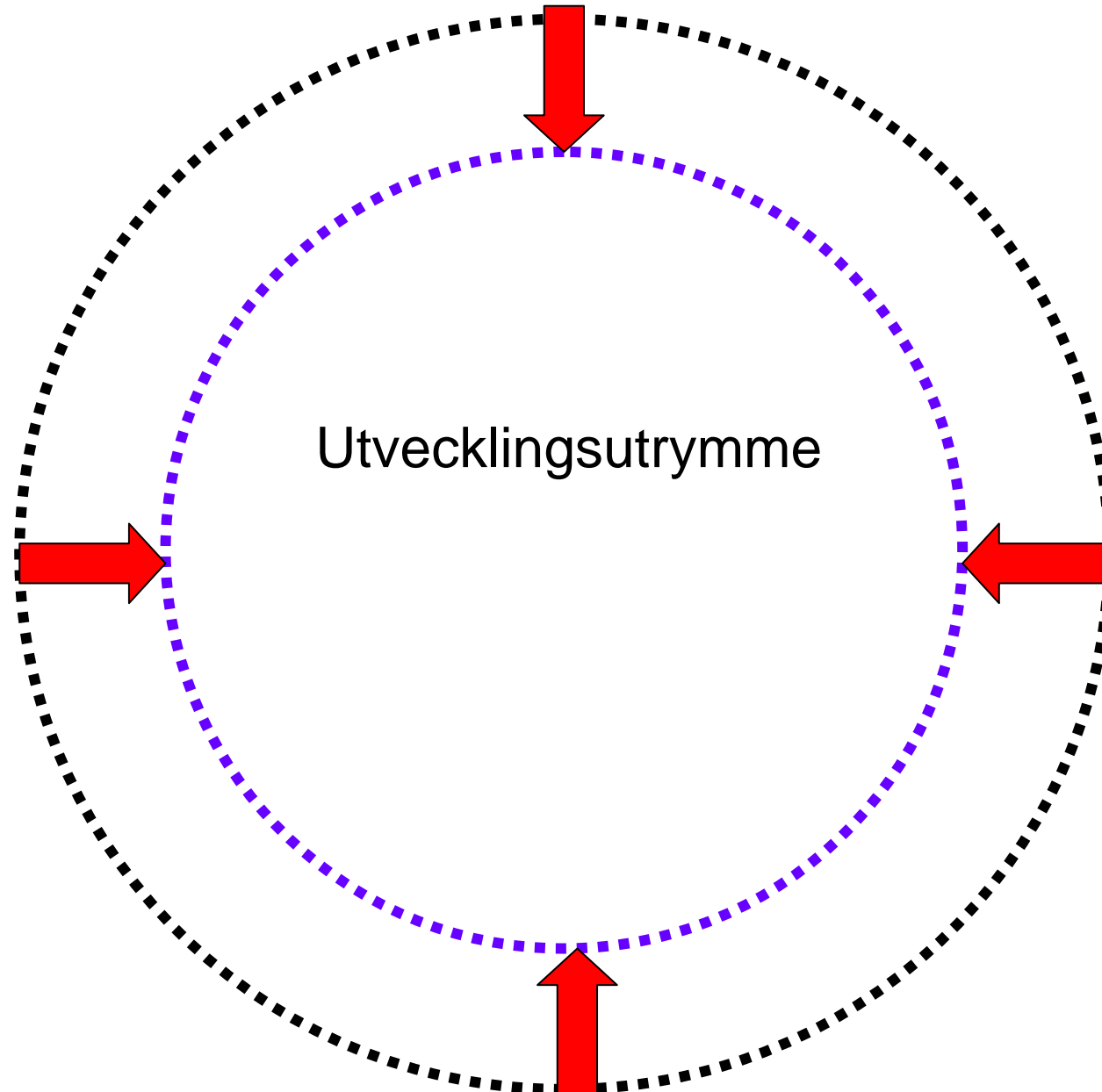
Vattenkvalitet

Utvecklingsutrymme

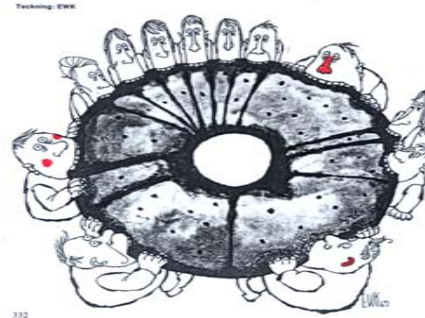
Uttag av fiskens
föda

Förorenings-
belastning

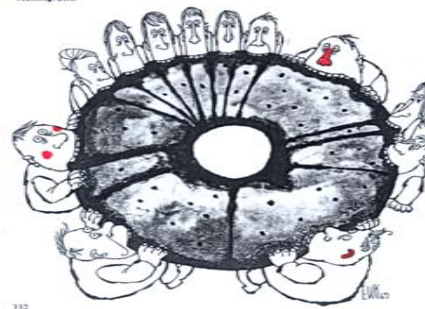

Utvecklingsutrymme

Utvecklingsutrymme

332

5 vattendistrikt

1. Bottenviken

2. Bottenhavet

3. Norra Östersjön

4. Södra Östersjön

5. Västerhavet

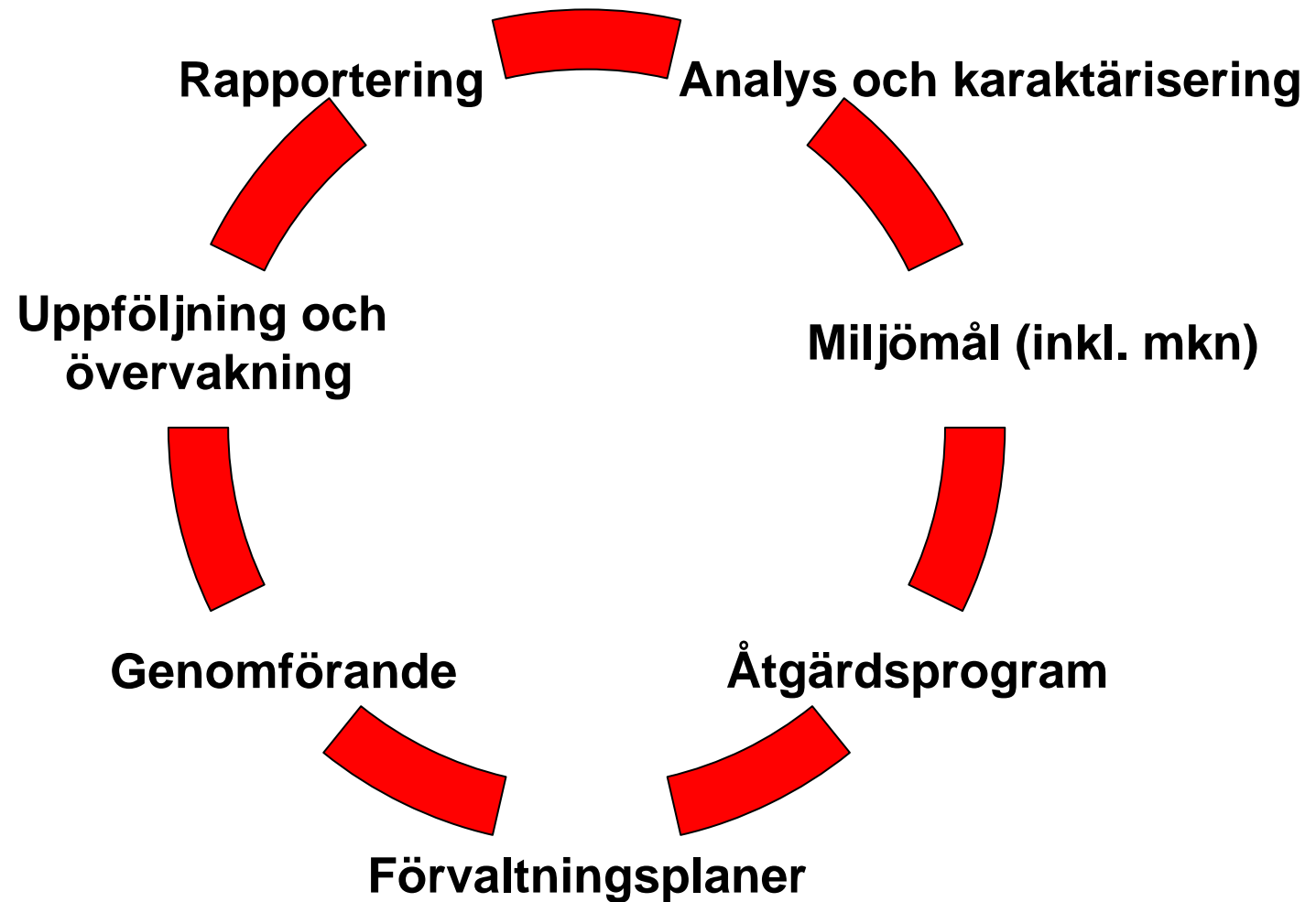
Vattenmyndigheter

- VM ansvarar för vattenplaneringen i distriktet (d.v.s. att miljömålen uppfylls)
- En länsstyrelse i varje distrikt utses som vattenmyndighet
- Styrelse (vattendelegation) biträds av övriga länsstyrelser

Planeringscykeln

Hur påverkar miljömålen för vatten?

3 § Myndigheter och kommuner skall säkerställa att de miljö kvalitetsnormer som meddelats enligt 1 § uppfylls när de

- prövar tillåtlighet, tillstånd, godkännanden, dispenser och anmälningsärenden,
- utövar tillsyn, eller
- meddelar föreskrifter.

Vid planering och planläggning skall kommuner och myndigheter iaktta miljö kvalitetsnormer.

Hur påverkar miljömålen för vatten?

- Beslutsunderlag vid tillsyn och prövning

Hur påverkar miljömålen för vatten?

- Beslutsunderlag vid tillsyn och prövning
- Sätter vissa gränser för fysisk planering
 - Planläggning får inte medföra att miljökvalitetsnormer inte kan uppnås
 - Länsstyrelsen övervakar

Hur påverkar miljömålen för vatten?

- Beslutsunderlag vid tillsyn och prövning
- Sätter vissa gränser för fysisk planering
 - Planläggning får inte medföra att miljökvalietsnormer inte kan uppnås
 - Länsstyrelsen övervakar
- Verksamhetsutövare
 - Kan medföra att strängare krav kommer att ställas på verksamheten men inom ramen för BAT
 - Kan utgöra hinder mot ny verksamhet och i vissa fall utbyggnad av befintlig

Hur påverkar miljömålen för vatten?

- Beslutsunderlag vid tillsyn och prövning
- Sätter vissa gränser för fysisk planering
 - Planläggning får inte medföra att miljökvalietsnormer inte kan uppnås
 - Länsstyrelsen övervakar
- Verksamhetsutövare
 - Kan medföra att strängare krav kommer att ställas på verksamheten men inom ramen för BAT
 - Kan utgöra hinder mot ny verksamhet och i vissa fall utbyggnad av befintlig
- Enskilda och allmänheten
 - Ger inget direkt skydd mot dålig vattenstatus eller rätt till god vattenstatus (ev. direkt effekt?)

5 kap. 6 § MB:

”... I ett åtgärdsprogram skall anges

1. den miljö kvalitetsnorm som skall uppfyllas,
2. de åtgärder som myndigheter eller kommuner behöver vidta för att miljö kvalitetsnormen skall kunna uppfyllas, vilka myndigheter eller kommuner som behöver vidta åtgärderna och när åtgärderna behöver vara genomförda,
3. de uppgifter som i övrigt behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.”

5 kap. 8 § MB:

Myndigheter och kommuner skall inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram som fastställts enligt 5 §.

De åtgärder som kan bli följden av åtgärdsprogrammet för enskilda verksamhetsutövare, t.ex. ny eller förbättrad reningsutrusning efter omprövning av villkoren i ett tillstånd, måste således alltid bedömas enligt 2 kap. Det faktiska resultatet av en åtgärd kommer därför att framgå först efter att myndigheten eller kommunen har gjort denna bedömning.

I förhållande till kommunal planläggning innebär bestämmelsen att ett åtgärdsprogram inte direkt kan tvinga fram antagande, ändring eller upphävande av en plan enligt plan- och bygglagen (1987:10). Ett åtgärdsprogram kan däremot föranleda en kommun att ta initiativ till en planändring.

(Prop. 2003/04:02 sid. 34)

Hur påverkar ÅP?

- Myndigheter
 - Krav på att initiativ skall tas till att anta, ändra eller upphäva en plan
 - Krav på att initiativ skall tas till tillsynskampanjer
 - VM har inga påtryckningsmedel, inga sanktioner
- Verksamhetsutövare
 - Påverkas inte direkt utan endast genom myndigheters
 - Initiativ att ompröva verksamheten
 - Tillsynsåtgärder m.m.
 - MEN kraven måste ligga inom BAT-nivån
- Enskilda och allmänheten
 - Påverkar endast indirekt
 - Enskilda kan inte överklaga ÅP

Hur påverkar vattenförvaltningsprocessen?

- Kommunerna förutsätts ta initiativ till att bilda och driva samordningsorgan
- Samordningsorganet skall biträda VM med underlag till ÅP
- Enskilda och allmänheten bereds vissa möjligheter till information och samråd

Information och deltagande

”

.....

Myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, allmänheten och övriga som berörs av åtgärdsprogrammet skall genom kungörelse i ortstidning eller på annat sätt beredas tillfälle under minst två månader att lämna synpunkter på förslaget.

Efter samråd enligt tredje stycket skall den som upprättat förslaget i en särskild sammanställning redovisa de synpunkter som lämnats och hur de har beaktats. Sammanställningen skall fogas till handlingarna i ärendet.”

Vattenadministrations- utredningen om samverkan

Lokala samverkansorgan bildas genom kommunernas försorg, i princip baserade på landets huvudavrinningsområden. I samverkansorganen kan också ingå organisationer, vattenvårdsförbund m.fl. Uppgiften är att driva det lokala vattenvårdsarbetet.

Vattenvårdssamfälligheter bör bildas där det behövs särskilda åtgärder för att skydda vissa vattendrag eller grundvattenförekomster.

Avtal mellan vattenbrukare i syfte att åstadkomma förbättringar i vattenmiljöer skall kunna ges myndighetssanktion, för att åstadkomma mindre byråkrati och större rättssäkerhet.

Regeringen om samverkan

”Kraven på att intressenter och allmänhet skall kunna delta i processen gör att åtgärdsprogrammen kan förankras bland dem som berörs och att genomförandet underlättas”

Prop. 2003/04:02, sid. 18

”Det är vidare angeläget att kommuner, näringsliv, organisationer och allmänhet deltar i utarbetandet av miljömål, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner.

Prop. 2003/04:02 sid. 31

Regeringen om samverkan

Vidare behövs samverkan i vattenarbetet i de 119 huvudavrinningsområdena. Samverkan bör ske mellan företrädare för bl.a. kommuner, företag, vattenvårdsförbund, organisationer och andra intressenter. Syftet är att lokal kunskap skall tillföras vattenarbetet och att de lokala intressena skall få möjlighet att påverka när mål, åtgärdsprogram, förvaltningsplaner m.m. utarbetas och delta när programmen genomförs.

Om inte sådan samverkan kommer till stånd efter lokala initiativ bör vattenmyndigheterna verka för detta. Regeringen anser att det för närvarande inte finns några skäl att författningsreglera denna samverkan utom såtillvida att instruktionen till vattenmyndigheterna bör ålägga dem att stödja lokal samverkan.

Prop. 2003/04:57, sid. 12

Förutsättningar för samverkan

Bl.a.

- Information
- Resurser
- Forum
- Tydliga roller och uppgifter

- Men den största gruppen av intressenter är ännu inte födda!

Restriktioner och incitament?

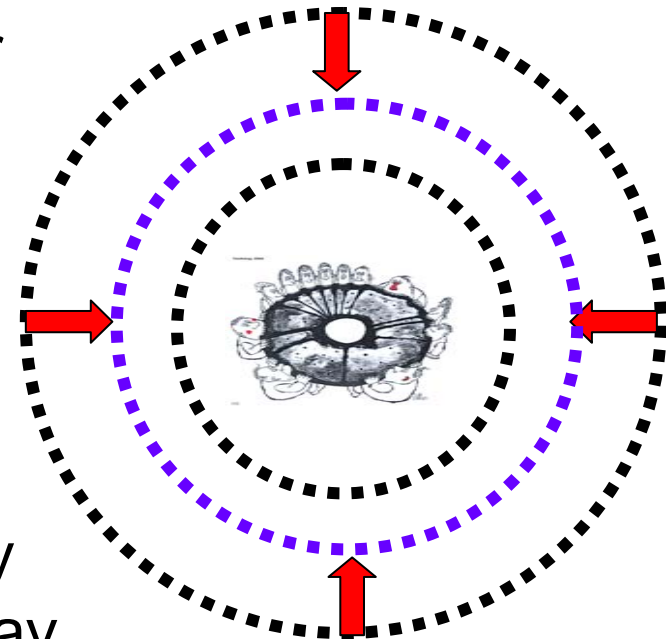

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Miljömålen för vatten syftar till att begränsa utrymmet för mänsklig påverkan

MEN i Sverige

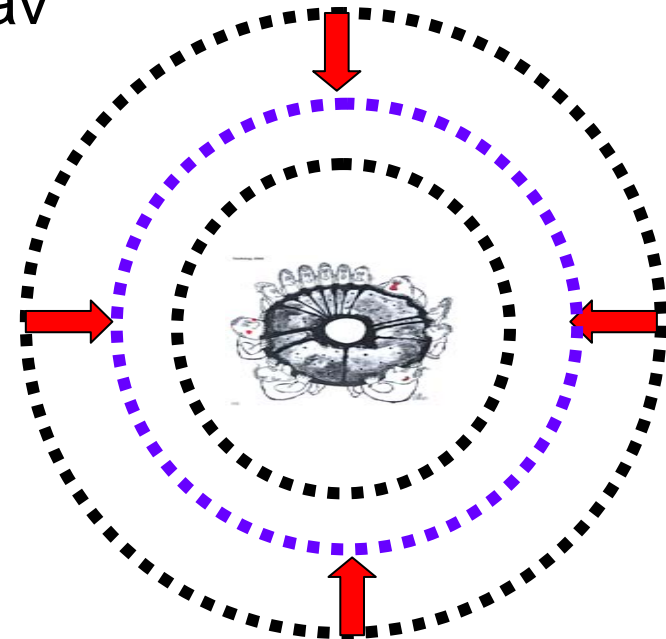
- saknas förbud mot att ytterligare försämra vattenkvaliteten genom ny verksamhet eller ändring av befintlig
- oklart hur undantagen kommer att tillämpas

Restriktioner och incitament?

- Ingen möjlighet att ställa krav som går längre än BAT – saknas behov av fördelning
- Inga incitament att vidta åtgärder utöver BAT
- Inga vattenavgifter
- Inga incitament till eller krav på samverkan

Några slutsatser

- Direktivet ambitiöst men låg ambitionsnivå på det svenska genomförandet
- Den rättsliga konstruktionen behöver kompletteras med bl.a.:
 - Förbud mot ytterligare försämring
 - Möjlighet att ställa krav som går längre än BAT
 - Instrument som ger incitament att gå längre än BAT
 - Bindande ÅP
 - En reglerad process för framtagande av mål, ÅP, FP m.m. som ger möjlighet till insyn, information, deltagande och samverkan
- Makt och resurser till vattenmyndigheterna
- Tydliga uppgifter, ansvarsfördelning och resurser på lokal nivå

Mer information

- "Miljörätten i förändring – en antologi", red. Ulla Björkman och Gabriel Michanek, IUSTUS Förlag 2003

- www.law.gu.se
- www.sucozoma.tmbi.gu.se
- www.vastra.org